

SUOMEN JÄÄKÄRI

N:o 1

30 p. Joulukuuta 1916.

Suomen Jääkärien lukijoille.

Kappale Suomea on pieni joukkomme, kohtalon viskoma kauas kotimaan rajojen ulkopuolelle. Meidän, jotka vihreän asetakkimme olkalapuissa kannamme numeroa 27, on loppuun asti kaikki kestettävä, kunnes jälleen saamme Suomeen palata. Me olemme toisistamme täysin riippuvaisia: yhden kunnia on koko joukon kunnia, yhden häpeä joukon häpeä. Vieläpä enemmänkin: isänmaamme kunnia tai häpeä riippuu meistä. Me olemme — tai ainakin meidän pitäisi olla — veljesjoukko, luotu toinen toistaan tukemaan ja auttamaan suuren yhteisen asiamme hyväksi.

Kaukana kotimaasta me olemme, vain epävarmoina huhuina saamme meille tiedot sieltä. Suuren maailman tapahtumain, sodan kulku ja taistelevien tulevaisuuden toiveet jäävät suureksi osaksi meille tuntemattomiksi. Yksin, isänmaastamme ja suuresta maailmasta eristettyinä me suoritamme vahtipalvelustamme pitkän itäisen rintaman äärimmäisellä pohjoisella siivellä.

Siksi me tarvitsemme siteen, joka meitä henkisesti toisiimme liittää ja samalla yhdistää meitä ulkomaailmaan. Lehti, jonka ensimmäisen numeron tässä käsiinne saatte, on joukkomme johdon myötävaikutuksella tätä varten perustettu.

„Suomen Jääkäri” tulee sisältämään joukkoamme enemmän tai vähemmän suoranaisesti koskevia virallisia ilmoituksia. Se tulee sitäpaitsi mikäli mahdollista hankkimaan tietoja ja uutisia kotimaasta. Joka numerossa aiotaan julaista yleiskatsaus mailmansodan kulusta ja suurpolitiikan vaiheista. Tarkoituksena on myöskin saada joukon omasta keskuudesta painettavaksi muistiinpanoja, mietteitä ja kertomuksia sattuneista seikkailuista, y. m. Historiallisissa kuvauksissa menneiden aikojen tapahtumista haluaa „Suomen Jääkäri” näyttää lukijoilleen, mitenkä kansamme ennen muinoin osasi rajojamme puolustaa sekä kunniaansa ja arvoansa ylläpitää. Mikäli tila sallii otetaan vakavammassa tai leikkisämmässä muodossa huomioon jokapäiväisen elämän hyviä tai huonoja puolia.

Suomen Jääkärien toimitukseen kuuluu miehiä, jotka joukkoomme lukeutuvina itse kantavat sen vihreää

virkapukua. He ovat itse rintamassa oleskelleet ja tuntevat olosuhteet siellä. Toivottavasti saavat he vastaisuudessa uudestaan astua riveihin, vaihtaa kynän ki-vääriin. Nämä rivit ovat siis toverin tervehdys toverille — tervehdys sille pienoiseselle joukolle, jonka kohtalo on heittänyt sinne, missä Suomen vapaus on tunnussanana ja sotahuutona.

Joulukuun alussa 1916.

TOIMITUS.

Suomen vapausliikkeen Ulkomaan-Valtuuskunnan tiedonantoja.

I.

Valtuuskunnan toimisto Berlinissä.

Sen jälkeen kuin Suomen Vapausliikkeen Ulkomaan Valtuuskunta vuoden 1916 alussa oli lopullisesti muodostunut, ovat erinäiset sen jäsenet kuluneen vuoden varrella tuon tuostakin käyneet Berlinissä, oleskellen siellä milloin pitemmän, milloin lyhemmän ajan. Viime kesästä lähtien on siten melkein aina yksi tai useampia valtuuskunnan jäseniä ollut Berlinissä valvomassa vapausliikkeemme asiaa ja välittäen järjestöme yhteyttä Saksan hallitusviranomaisten ja vaikuttavien valtiollisten piirien kanssa. Vähitellen osottautui välttämättömäksi järjestää tämä puoli asiaa vakinaisemmalle kannalle, vaikkakiu sen jälkeen kuin sotilasjoukkomme Berlinissä olevan toimiston yhteydessä toiminut siviili-osasto oli lakannut. Näin ollen perustettiin viime marraskuussa asianomaisten Saksan viranomaisten iuvalla Berliniin Suomalainen toimisto, jonka tehtävänä on valtuuskunnan edustajana välittää sen yhteyttä viranomaisten kanssa, valvoa Saksassa oleskelevien suomalaisten, erittäinkin Suomalaisen sotilasjoukon jäsenten etuja sekä kaikin puolin edistää Suomen vapausliikettä. Tarpeen tullen ja asiain laadun mukaan työskentelee toimisto yksissä neuvoin sotilasjoukkomme sotilastoimiston kanssa. Suomalaisen toimiston virallinen saksalainen nimi on „Das Finnländische Büro” ja sen osote on Berlin W. 50, Nürnbergerstasse 14/15, puhelin Steinplatz 6916. Toimistoa johtaa hra S. Sario.

II.

Saksalais-suomalainen Yhdistys.

Kuluneena syksynä on toteutettu jo ennemmin vireillä ollut ajatus perustamalla saksalais-suomalainen yhdistys „Deutsch-Finnländische Vereinigung” sivistyksellisellä ja taloudellisella alalla edistämään Suomea koskevien asiain harrastusta Saksassa. Yhdistyksen puheenjohtajaksi on suostunut rupeamaan tunnettu vanha Suomen ystävä, kuuluisa filosofian professori Jenan yliopiston salaneuvos Rudolf Encken, varaesimiehenä toimii prof. Johannes Öhqvist ja pääsihteerinä lämmin Suomen asian ajaja sodan aikana Pietarista Berliniin siirtynyt tri Richard Pohle.

Tällä kertaa rajoittuen ainoastaan lyhyesti mainitsemaan tämän ilahuttavan edistysaskeleen, jätämme tarkemman selonteon yhdistyksen toiminnasta ja suunnitelmista toistaiseksi.

Suomesta

on meillä vielä niukalti merkittävämpiä uutisia kerrottavana, joten lehtemme siinä suhteessa jää verrattain sisällyksettömäksi.

Pintapuolisesti katsoen on rauha kotimaassa häiriintymättä, mutta katkeruus ryssiä kohtaan on yhä lisääntymässä. Puhutaan kyllä useista vangitsemisista, väkivaltaisuuksista, vieläpä murhistakin, joihin venäläinen sotaväki olisi syyppä, mutta näistä ei Suomen lehdistä tietenkään mitään hiiskuta. Yhdestä tapauksesta voimme kuitenkin Ruotsin lehtien mukaan kertoa menemättä itse takuuseen sen todenperäisyydestä.

Albergan asemalla, Helsingin läheisyydessä, oli linnoitustöissä sattunut, että työtätarkastava luutnantti oli pidellyt pahoin erästä miestä, joka tästä niin tulistui, että kangella löi luutnantin kuoliaaksi. Koko sakki, yhdeksän miestä, lähti karkuun, kuusi saatiin kiini ja hirtettiin vuorokauden kuluttua, kolmea ei enää ennätetty.

Mitä työvoimien hankkimiseen linnoitustöihin tulee, kuuluu se osaksi käyvän siten, että kuntia on käsketty asettamaan tarvittavan miesjoukon asianomaisten käytettäväksi ja myöskin varustamaan sen ruokavaroilla määrättyä ajaksi. Väitetään myöskin, että miehiä on viety Venäjällekin tavalla tai toisella käytettäväksi sotilaallisiin tarkoituksiin.

Ravintoaineiden puute alkaa vähitellen käydä tuntuvaksi. Sokeriin nähden on korttijärjestelmä saksalaiseen tapaan otettu käytäntöön jo aikaisemmin; nyttemmin löytyy jo voi- ja maitokorttejakin. Sokerianokset vaihtelevat eri kohdin maata 500—800 gr. viikossa. Voikortit Helsingissä oikeuttavat $\frac{1}{4}$ kilon saantiin — silloin kun sitä saatavissa on! Joulukuun ajalla toivotaan voitavan jakaa kaksi tällaista annosta!

Voi- ja maitopuutteen syistä kertoo valaisevana esimerkkinä muuan marraskuulla lehdistä näkynyt uutinen.

„Maanantaina saapui Valiolle 129 ja eilen 115 astiata voita. Toissapäivänä saapuneista vaati eräs etuoikeutettu ostaja osalleen 90 astiaa ilmoittaen samalla,

että eilinen lähetys kokonaisuudessaan oli hänelle annettava. Viikon kahtena ensimmäisenä päivänä tänne saapuneesta voimäärästä jää siis 39 astiaa yleisölle taksattavaksi.” („Etuoikeutettu ostaja” ei voi kukaan muu olla kuin venäläiset sotilasviranomaiset.)

„Senaatin ravintoaineiden valiokunta on myöntänyt yhdistyneiden maidonlähettäjien liitolle 16—30 p. marraskuuta lähettää Pietariin 110,000 litraa maitoa valiokunnan laatiman listan mukaisesti. Sama valiokunta on valtuuttanut vointarkastuslaitoksen antamaan voimälähettäjille erikoisluvan lähettää Pietariin 178 astiaa voita kuluvan viikon ajalla.”*)

Lihapula on syksyn varrella käynyt yhä arveluttavammaksi: lihaa oikeastaan ei ensinkään ollut saatavissa. Lähimmän tulevaisuuden suhteen mainitsee eräs lehti marraskuun puolivälissä:

„Nykyinen lihapula ei suinkaan ole ohimenevää laatua. Vastaista lihansaantia pidetään suoraansanoen mahdottomana.”

Nämä sinänsä ylen surkuteltavat olosuhteet muodostavat kuitenkin ainoastaan osan siitä tapahtumien sarjasta, jota laajemmalta näkökannalta katsottuna on tyydytyksellä tervehdittävä. Viittaamme tässä kohdin artikkeliimme „Yleinen ravintoaineidenpuute.”

* * *

Merkillinen viesti on saapunut kotimaasta: Venäjän hallitus aikoo palauttaa Suomen oikeudet, jälleen antaa sille itsehallinnon elidolla, että Suomen pojat astuvat venäläisiin joukkoihin taistelemaan suuren Venäjän puolesta. Siis meidän kieltämättömät oikeutemme tarjotaan meille takaisin armolahjana, vieläpä ehdollisesti. Ja minkälaiset ovat sitten ehdot? Satoja tuhansia meikäläisiä pakoitettaisiin kanuunan ruuaksi, surkeasti turhan tähden kaatumaan siten, kuin itse olemme nähneet venäläisten kaatuvan omien piikkilankaesteittemme edustalle.

Voimme odottaa, että toki Suomen kansa osaa antaa oikean arvonsa tällaiselle lahjalle, sen hallituksen tarjoomalle, jolla ei pitäisi edes oleman oikeutta ryhtyä keskustelemaan rehellisten ihmisten kanssa. Houkuttellaan meitä uhraamaan tuhansittain paraita poikiamme voidakseen sitte uudelleen syödä sanansa ja taas ryhtyä sortotoimenpiteisiin Suomessa.

Saas nähdä, onko huhussa perää. Venäläiseltä taholta on se peruutettu eikä yksistään sanoin, vaan tositoimin: asettamalla venäjänkielen maamme virastojen väliseksi viralliseksi kieleksi. Nähtävästi pidetään meitä edelleenkin epäluotettavina. Mutta mahdotonta se ei silti ole. Sanotaan Englannin ja Ranskan kehoittaneen Venäjää näihin toimenpiteisiin ryhtymään.

15 p. jouluk. 1916.

*) Saksalainen sanomalehdistö tietää kertoa, että Venäjän hallitus on kumonnut kaikki ravintoaineiden kuletuksiellot Suomesta Venäjälle. Täten tulee Pietarin auttamisen tarkoituksessa hätä kotimaassa sitäkin suuremmaksi.

Mailmansota.

Kolmannen kerran tekee jo talvi tulojaan tämän kauhean sodan aikana, eikä vielääkään ota jättäiläistais-telu päättyäkseen. Viime keväänä kyllä yleisesti otak-suttiin, että kuluneen kesän ja syksyn ponnistukset joh-taisivat lopputuloksiin ja todella on sitä täysin voimin yritetty. Mutta voimia on kohdannut vastavoimia ja vielä on kamppailu päättämättä.

Kesäkausi v. 1915 oli Saksan ja Itävalta-Unkarin suu-renmoisen ja menestyksellisen offensiivin aika Venäjää vastaan, sitä seurasi Serbian ja Montenegron kukista-minen. Tänä vuonna taas ovat Venäjä ja sen läntiset liittolaiset vieläkin suuremmoisemmin, vaikeivat suinkaan yhtä menestyksellisesti, yrittäneet murtaa kes-kusvaltojen voimat. Hyökkäyssodan aloitti kyllä tänä-kin vuonna Saksa käydessään helmikuussa ranskalais-ten kimppuun Verdunin luona, jossa tulokset alkuai-koina olivat ylen huomattavia, ja toukokuussa Itävalta jonka voitokkaat joukot Tyroolin etelärajalta lähenivät jo Pohjois-Italian tasankoja. Mutta kesäkuun alussa alkoi itäisen rintaman eteläosalla hirmumyrsky: venäläisten armeijojen miljoonajoukot ryntäsivät tappi-oistaan huolimatta itävaltalaisia asemia vastaan, jotka paikottain saivat siirtyä koko lailla taaksepäin. Apuun ehtineet saksalaiset tosin pysäyttivät tämän myrskytul-van, mutta hyökkäys italialaisia vastaan oli keskeytet-tävä, sillä niinhyvin miehistö, kuin tykistökin tarvittiin Volhyniassa, Galitsiassa ja Karpaateilla. Hyökkäysso-dan päätyttyä Italian rintamalla peräytyivät itävaltalai-set joukot vaan sen verran, mitä asemasotaan siirtymi-nen vaati.

Keskikesällä, heinäkuun 1:nä, alkoi sitte englan-tilais-ranskalainen suuri hyökkäys Somme-joen kummal-lakin puolella. Viikko viikolta, kuukausi kuukaudelta, on täällä oteltu raivolla, jommoista sotahistoria ei tä-hän asti tunne. Mutta yhtäjaksoisena on pysynyt rin-tama, joskin se askel askeleelta hieman on saanut kaa-relle käydä.

Elokuun lopussa ententevallat löivät pöytään vii-meiset valttinsa: Rumanian. Oveluudella, jolle ei italia-lainenkaan valtiotaito vertoja vedä, odottivat sen johto-miehet sopivinta hetkeä hyökätäkseen keskusvaltojen kimppuun, joiden kanssa se aikaisemmin, samoin kuin Italiakin, oli liitossa ollut. Rumanian armeijat tunkeu-tuivat Siebenbürgiin, mutta samallapa bulgarilaiset, sak-salaiset ja turkkilaiset Mackensenin taitavalla johdolla tekivät voimakkaan hyökkäyksen Dobrutschaan, löivät yhtyneet venäläis-rumanialaiset joukot useissa tuimissa tappeluissa ja työnsivät nämä nopeasti maakunnan poh-joisimpaan kolkkaan. Siebenbürgissa taas keskusvalto-ten joukot tuhosivat sinne ryöstäen tunkeutuneet ruma-nialaiset armeijat perusteellisesti ja pakoittivat ne tulis-ten ottelujen jälkeen peräytymään vuorien yli omille tasangoilleen, jonne saksalaiset ja itävaltalais-unkarilai-set voittomarssissa seurasivat. 100-päiväisen sotakau-den kuluttua oli Rumania voitettu, puolet sen sotavoi-mista kaatunut, haavoittunut tai vangiksi joutunut, sa-moin kuin puolet maasta pääkaupunkineen vihollisen hallussa.

Siten on vuosi 1916 loistavalla tavalla näyttänyt mailmalle keskusvaltojen lannistumattoman vastustus-voiman. Ranskalaisten repäsevä urhoollisuus ja englan-tilaisten sitkeä itsepintaisuus on yhtävähän ratkaisevaa

aikaansaanut, kuin ryssäläisten laumojen tylsä kuole-maahalveksuminen. Italialaisiin ja rumanialaisiin on turha sanoja tuhlaa — heidän osanottosa sodan kul-kuun on siksi vähäpätöistä ollut.

Sommen seuduilla on englantilaisten ja ranskalais-ten onnistunut vallata noin 350 neliökilometrin maa-kaistale rutiköyhänä, granaattien myllertämänä. Se on maksanut heille vähintään 800,000 miestä, luultavasti enemmänkin, koska jo brittein tappiot Lontoossa ju-laistujen tietojen mukaan heinäkuun 1 p:stä lokakuun 3:een olivat noin 500,000 miestä kaatuneissa, haavoit-tuneissa ja vangiksi joutuneissa.

Idässä oli Venäjä ryhtynyt suurempiin voiman-ponnistuksiin, kuin koskaan ennen maailmansodan ai-kana. Sen aluksi saavuttama tuntuva menestys on itse asiassa jäänyt tuloksettomaksi. Kiewistä peräsin ole-vien tappiolistojen mukaan ovat sen armeijat vähenty-neet lähes kahdella miljoonalla miehellä kaatuneissa, haavoittuneissa ja tietämättömiin kadonneissa.

Ja sitten näemme me vuoden vaihteessa Saksan ja sen liittolaiset yhtä voittamattomina ja murtumatto-mina, yhtä päättäväisinä, kuin ennenkin, kun taas sen vastustajista yksi, Rumania on maahan masennettu, toi-nen, Ranska, miltei veriinsä virumassa ja kolmas, Ve-näjä, toivottoman nälänhädän ovella. Jalon ja korkean valtiotaidon tuloksena on se sitäpaitsi saanut uuden liittolaisen: Puolan. Mailmansodan verivainojen keskellä on tämä ikivanha valtakunta uudelleen perustettu, saat-taapa mahdollisesti jo ensi keväänä omien lippujensa alla viedä kaikesta päättäen 5—600,000 puolalaista miestä vanhaa verivihollistaan Venäjää vastaan.

Mistä arvosta Puolan kuolleista herääminen on muille Venäjän sortamille kansoille, jääköön tämän ohessa tarkemmin selostamatta. Se osoittaa kummin-kin päivän selvästi, että keskusvaltojen hallitukset sekä tahtovat että voivat lahjoittaa vapauden ja itsenäisyy-den sorretuille kansakunnille, se osoittaa, että Saksa ja Itävalta — eikä entente vallat — taistelevat oikeu-den ja kansojen oikeuksien puolesta, siis päinvastoin, kuin alinomaa Englannissa, Ranskassa, Venäjällä ja Italiassa tähän asti on toivotettu.

Vuosi 1916 opettaa meille myöskin, ettei Saksa jätä liittolaisiaan pulaan, niinkuin tekevät sen vastusta-jat. Saksan tukemina seisovat Itävalta-Unkari, Bulgaria ja Turkki vankkoina ja päättäväisinä, kun sensijaan Belgia, Serbia, Montenegro ja Rumania mahtavien liit-tolaistensa nähden ovat kukistuneet. Idän ahdistamana, lännen ahdistamana, saartamana Englannin, joka koet-taa voittaa vastustajansa nälkäännänyttämällä suuren kansan, riittää Saksan voimia kaikkialle: Pohjanmerestä Persianlahteen asti ovat sen pojat rintamassa. Luottaa voivat siihen sen liittolaiset.

„Pienien kansojen jalot suojelijat“ puolestaan ovat uhranneet jokaisen niihin liittyneen pikkuvallan, ovat kuristaneet puolueettoman Kreikan itsenäisyyden, pa-koittaneet Portugalin sotaan, jossa sillä ei ole mitään etuja valvottavana. Sitäpaitsi on Englanti häikäilemät-tömällä kauppapolitiikallaan saanut Hollannin ja Skan-dinavian maat jossakin määrin vaikutuksensa alaisiksi. Kumminkaan ei ole luultavaa — viimeisen rumanialai-sen surunäytelmän jälkeen — että yksikään pohjois-eu-roopalainen valta enää ententeen yhtyy.

Luodessamme silmäyksen ihan viimeaikojen ta-
pahtumiin heittää erikoisesti huomiotamme Rumanian
kohtalo. Harvoin on rangaistus niin nopeaan ja niin
perusteellisesti rikosta seurannut. Tarkoin harkittua
järjestelmää seuraten ovat Falkenhayn ja Mackensen
taisteluihin tottuneine joukkoihin vastustamattomina
kulkeneet kautta maan. Rumaniaa ei enää ole ole-
massa.

Keskusvaltojen voitto on antanut kreikkalaisille
rohkeutta viime tingassa ryhtyä maansa sortajia vas-
tustamaan. Ententevaltojen häpeämätön vaatimus Krei-
kan tykistön luovuttamisesta herätti raivonpunskan
maassa, ranskalais-englantilaiset maihinnousujoukot val-
lattiin tulisen taistelun jälkeen, kuletettiin kreikkalaisten
sotavaimien turvissa Piraion satamaan ja sieltä laivoihin.

Epätietoista on vielä millaiseksi asema Kreikassa
vastaisuudessa tulee muodostumaan. Joka tapauksessa
on Balkanin niemimaalla ententen sanavalta mennyttä.

Vastoinkäymiset ovat toiselta puolen kukistaneet
ententen johtomiehiä useampia, kaataneet niitä hyvin
heitetyn pallon tavoin keilapelissä. Englantilaisista val-
tiomiehistä Asquith, ja Grey useine virkatovereineen ovat
saaneet poistua vallasta; ylin johto on uskottu häikäi-
lemättömälle Lloyd Georgelle. Onpa erotettu kuuluisa
ranskalaisten sotavaimien johtomies Joffrekin toimestaan.

Seuranneekohan uusia tulokkaita parempi onni?

* * *

Merisodankin merkittävin tapaus mailmansodan
aikana, n. k. Skagerrakin taistelu Jyllannin länsiranni-
kolla on sattunut tämän vuoden 1916 kululla. Sittem-
min ei tosin suurempia taisteluja ole ollut, mutta kyl-
läkin sukellusvene-sota sen sijaan syksyn varrella sike-
kiristynyt, että se on ollut omiansa herättämään Eng-
lannissa ja sen liittolaisissa mitä suurinta huolta. Sodan
alusta viime lokakuun logpuun on brittiläinen kauppalaivasto
sodan aiheuttamina tappioina menettänyt noin
2 $\frac{4}{5}$ miljoonaa bruttotonnia, s. o. noin kahdeksannen
osan koko tonnimäärästään. Pintapuolisesta tarkasta-
jasta saattanee tämä tuntua jotakuinkin vähäiseltä,
mutta itse asiassa on se hirvittävän korkea. On nim.
huomattava, että melkein puolet kokn kauppalaivas-
tosta on hallituksen käytettävänä joukkojen ja sotatar-
peiden kuletukseen, joten tappiot kahdenkertaisina
kohtaavat sitä osaa, jonka asiaa on varustaa brittiläi-
sen valtakunnan asukkaita tarvetavaroilla. Kun sitä-
paitsi tiedämme, että englantilaiset laivatelakat miltei
poikkeuksetta ovat olleet yksistään sotalaivaston käy-
tettävänä, on uusien kauppalaivojen rakentaminen ollut
ihan lamassa. Lopuksi on vielä muuan merkillinen
erikoisseikka huomattava: koko 2 $\frac{4}{5}$ miljoonan tonnin
tappiosta tulee noin 250,000 tonnia, s. o. kymmenen-
nes viime marraskuun osalle. Jos sukellusvene-sota
tätä päättää jatkua, tulevat Englannin kauppalaivaston
tappiot huhtikuuhun 1917 lisääntymään kahdeksannesta
osasta viidenteen. Luonnollista on, että näin ollen jo
nyt Englannissa alkaa olla puute sellaisista tavaroista,
joita aikaisemmin on totuttu pitämään välttämättöminä
samalla kuin tulevaisuus näyttää sitäkin synkemmältä.
Rnnskassa ja Italiassa ovat nlot samanlaatuiset, siellä-
kin on kauppalaivasto kärsinyt vaurioita suhteellisesti
samoissa määrin.

Puolueettomista maista on etupäässä Norja aset-
tanut kauppalaivastonsa ententevaltojen käytettäväksi.
Kalliisti on se saanut tämän maksaa: sen häviöt ovat

varsinkin viime aikoina niin suuret, että norjalaiset lai-
vanvarustajat ja merivakuutusyhtiöt epäillen ja levotto-
mina ottavat tavaroita länsivaltojen laskuun — huimaa-
van korkeista kuleusmaksuista huolimatta.

Eräs toinenkin seikka nykyisessä sukellusvene-
sodassa on huomiolle pantava: sukellusveneiden toi-
minnan maantieteellinen ulottuvaisuus. Huomiota he-
rätti aikoinaan jo sekin, että saksalaiset u-veneet hel-
mikuussa 1915 näyttäytyivät Irlannin meressä. Kesällä
samana vuonna ilmestyivät ne Välimereen ottaen tehok-
kaasti osaa Dardanellien taisteluihin, Sittenmin on
keskusvaltojen sukellusveneet riehuneet kaikilla Väli-
meren vesillä erittäin tehokkaasti tehden hävitystyö-
tään. Mutta kuiunut syyskausi on tuonut mukanaan
vieläkin repäisevämpiä yllätyksiä. U-veneet upottivat
Pohjoisessa Jäämeressä koko joukon Arkangeliin mene-
viä ja sieltä tulevia kuleuslaivoja siten sulkien Venäjän
parhaan europalaisen sataman nykyisen sodan aikana.
Vieläpä saksalainen U-53 teki kuuluisan matkansa yli
Atlannin tuhoten englantilaisia valtamerilaivoja ja
aikaansaaden hämminkiä sikäläisillä laivareiteillä. Ihan
viime aikoina on puhuttu sukellusveneiden ilmestymi-
sestä Mexikon vesille.

Mahdotonta ei ole, onpa hyvin luultavaakin, että
sukellusveneiden toiminta on suurena tekijänä ja omiansa
pakottamaan länsivallat, erikoisesti Englannin, Saksalle
ja sen liittolaisille edulliseen rauhaan. Suurin askelin
me sitä kohti kuljemme ainakin viime aikojen sotata-
pahtumista päättäen niin maalla kuin merellä.

* * *

Ensimmäinen askel on otettu. Saksa ja sen liittolai-
set ovat uskaltaneet antaa maailmalle rauhantarjoumuksen
joululahjaksi. Todennäköistä tietenkin on, että Eng-
lanti katkerassa sitkeydessään, Ranska raivoisassa ylpe-
ydessään vieläpä heikkotahtoinen mutta häikäilemätön
Venäjäkin tulee tarjouksen hylkäämään. Yksi on
kuitenkin varma: ensimmäinen askel on otettu.

Yleinen ravintoaineiden puute.

Muuan ruotsalainen lehti kirjoittaa:

Jo sodan alussa, jolloin ententevallat nähdessään
joukkojensa sekalaisen kokoonpanon olivat pakoitettut
tunnustamaan sotilaallisen ala-arvoisuutensa keskusval-
toihin verrattuna, rupesivat he keskustelemaan nälkä-
saarrosta viimeisenä valttinaan, joka ehdottomasti ajan
pitkään olisi Saksan nujertava. Täten oli entente alusta
pitäen kohdistanut toimenpiteensä yhtä hyvin keskus-
valtojen siviiliväestöä, kuin sen armeijoja vastaan.
Englannin kunniakas laivasto sai päätoimekseen suorit-
taa poliisipalvelusta „nälkään näännyttämisen“ tarkoi-
tuksessa ja ententevallat iloitsivat jo etukäteen työnsä
tuloksista, Saksan tällätavoin kukistamisesta. Aika siten
luultiin ententen parhaaksi liittolaiseksi. Nälänhätä tulisi
vähitellen vaikkapa hitaasti pakoittamaan vihatun Saksan
polvilleen — asemenestyksestä riippumatta.

Saksa puolestaan sai täten tietää, mitä sillä odo-
tettavissa oli leppymättömien vihollistensa taholta ja
ryhtyi hyvissä ajoin varustautumaan uhkaavan vaaran va-
ralle. Ihmeteltävän järjestämiskykynsä ja viisaasti kehi-

tetyn taloudenpitonsa perustalla se vähitellen osoitti, että koko tämä huolellisesti harkittu isku oli harhaan lyöty. Mitään ei voitettu. Saksalaiset käyttivät säästämisen varojaan, keksivät uusia nautintoaineita sellaisten sijaan, joita ei enää saatavissa ollut, ja oppivat nurkumatta olemaan ilman toisia tarveaineita, jotka vähitellen olivat loppuun kuluneet.

Täten onnistui saksalaisten, tosin kyllä äärettömillä ponnistuksilla, saattaa olosuhteensa siedettävälle kannalle elintarve-kysymykseen nähden, olkoonpa, että he usein ovat saaneet harjoitella nälkätaiteilijan ammattia — se seikka on vaan kunniaksi! Nyt on heillä jo täysi kokemus omien neuvoin toimeen tulemisen taidossa niinkin suuressa määrässä, että he rauhallisina voivat pitkittää sotaa kuinka kauvan tahansa. Kaikessa tapauksessa ei Saksan tarvitse nälän pakottamana rauhaa rukoilla.

Ententevallat taas ovat sokeudessaan vaan odottelleet ennustuksensa täyttymistä. Varmuuden vuoksi on tätä yhäti uusien toivotettu mailmalle miltei uskonnokappaleena, joten se yksinkertaisten miellissä vähitellen on muodostunut epäamättömäksi totuudeksi. Sitä jatkui siksi, kunnes arvaamatta tehtiin se kauhea havainto, että ententevallat, jotka olivat luulleet pysyväisesti olevansa elintarpeilla riittävästi varustettuja, heillä oli muka kaikkea tarpeeksi, eikä puutetta mistään, kieltämättä itse seisovat nälänhädän ovella. Puheet Saksan näännuttamisestä nälkään loppuivat tykkäänään. Luonnollisesti on oma suu kullakin lähinnä, kun suolet alkavat nurista.

Meillä ei ole aihetta tämän yhteydessä kosketella syitä tähän synkkään vaaraan, joka täydellä todella uhkaa kaikkia ententevaltoja. Ne vaativat erikoisen selostuksensa. Me vaan toteamme, että niin surkeasti on asianlaita.

Venäjällä, Europan suurimmassa jyvääitassa oli hätä jo viime vuonna tuntuva. Mutta näitä oireita ei otettu huomioon, Venäjällä tuskin ensinkään, sillä siellähän tavallisestikin eletään päivä kerrallaan. Ammoisista ajoista on Venäjän kansa perehtynyt hätään ja kärsimyksiin, se ei ensi hetkessä apua huuda nälän tai kylmän ahdistaa. Jo säännöllisissäkin oloissa sellainen olotila kuuluu luonnon välttämättömyyksiin, jos nyt säännöllisistä oloista Venäjällä yleensä voidaan puhua. Nyt alkaa kumminkin kärsimysten kalkki olla täytetty. Elintarvekysymys on nykyisin suuremmassa määrin Venäläisen yhteiskunnan huomion esineenä, kuin itse mailman sota. Nälän aiheuttama hätähuuto kuuluu jo miljoonista kurkuista ja ministerit yrittävät juonitella toisiaan vastaan pyrkien kukin vuoroonsa järjestämään tätä auttamatonta sekamelskaa, mutta samalla puolinaisilla toimillaan yhä enemmän eksyen vallitsevan mädännäisyyden sokkeloihin. Asema on kaikista päättäen hyvin vakava. Onpa venäläisissä lehdissä jo huomautettu, että juhlakulkueissa kuletetut pyhän äidin kuvat ennenkin koettelemusten kohdatessa ovat pelastaneet maan perikadosta, joten edellyttää sopii, että vain ihmetöitä enää pidetään ainoana pelastuskeinona.

Tuskin on asema loistavampi muissakaan ententevalloissa. Ravintoaineiden, hiilien ja muiden tarvevälikappalten puute on Italiassa jo pitemmän aikaa ollut vallalla. Ja jo on Ranskankin vuoro tullut. Eräissä pääkirjoituksessa *Matin*-lehdessä huomauttaa edusm.

Galli, että eräät, esim. hiilien käyttöä, valaistusta, y. m. koskevat säästämistoimenpiteet osoittavat, että Ranska on kulkemassa uusia kohtaloita kohti, jolloin kaikki tarveaineet asetetaan valtion käytettäväksi, samoin kuin kansalliskonventin aikana v. 1793, jolloin pääoma, työnteettäjät ja tekijät, kaikki asetettiin yhteishyvän palvelukseen. Koko kansakunta asetettiin liikekannalle, Ranska muodostui Carnotin johdolla yhdeksi ainoaksi suureksi työmaaksi sotatarpeiden valmistamiseksi — tätä tarkoittaa Galli puhuessaan esimerkistä, jota nyt on seurattava.

Lopuksi puhukaamme Englannista, valtamerien valtijaasta, joka hämähäkinä kautta koko maapalloa ulottuvan verkkonsa keskellä vapaasti on saanut imeä ravintoa kaikilta mailman tahoilta ja markkinapaikoilta. Täälläkin on hätä uhkaamassa.

Englannin kauppaministeri Runciman on alihuooneessa ilmoittanut, mihinkä toimenpiteisiin valtio ravintoaineiden tarkastamisen suhteen on aikonut ryhtyä. Nimitetään uusi elintarpeiden tarkastaja, jonka virkavaltaan kuuluu vehnän, lihan, sokurin ja muiden ravintoaineiden tuonti ja tasaaminen yhdessä kaikkien tähänastisten toimikuntien kanssa. Tämä uusi valtion virkamies valtuutetaan määräämään maksimihinnat kaikille Englannista saataville tavaroille. Jos hallitus pitää elintarve-korttein käytäntöön ottamisen välttämättömänä lähitulevaisuudessa, on se oikeutettava pitemmittä keskusteluitta sen toteuttamaan. Englannin sanomalehdistö hyväksyy toimenpiteen ilman mitään, olisi vaan toivonut, että kysymys olisi jo aikaisemmin herätetty.

Näin ovat ententevallat joutuneet kieltäytymisen tilassa jo oppineiden keskusvaltojen asemaan. Mutta keskusvallat ovat tässäkin pelissa etukädessä. Ne ovat tukikasteen kestäneet ja saattavat jo ryhtyä terästäämään uutta, epäilemättä huomattavampaa taisteluasetta: siviiliasevelvollisuutta.

* * *

Tähän ruotsalaisen lehden lausuntoon on tuskin muuta lisättävää, kuin että asema Ranskassa kuletuvalineisiin nähden yhä on kiristynyt samalla kun sukeluslaivojen toiminta entistäkin uhkaavammalla tavalla ehkäisee tuontia kaikkiin ententen maihin. Huomattakoon tämän lisäksi huono vuodentulo Amerikassa, mikä Yhdysvalloissa ja Argentinassa on asettanut viljavientikysymyksen päiväjärjestykseen.

Tuntuu siltä kuin samainen aika, jonka piti olla ententen paras liittolainen, työskentelisikin sitä vastaan, ei sen puolesta.

Venäjän ensimmäinen merivoitto.

Vuonna 1700 alkoivat suuren pohjoismaisen sodan, „isonvihan“ kauhut. Yhtähaavaa ryhtyivät kaikki naapurivallat: Venäjä, Puola, Saksi, Tanska, Norja hyökkäämään Ruotsia vastaan. Kaarle XII sai loistavat voittonsa, pakotti rauhaan kaikki muut vastustajansa; yhtä ei: Venäjää. Tsaari Pietari I, suureksi kutsuttu, ei ensimmäisistä vastoinkäymisistä lannistunut, vaan kiirehti Kaarlen kääntyessä Puolaa kukistamaan, innokkaasti jatkamaan suuren valtakuntansa sotavoimien kehittä-

mistä. Vähitellen nämä valtasivat suurimman osan Liivin-, Viron- ja Inkerinmaata, jotka silloin olivat Ruotsin vallan alaisia, ja jo vuonna 1708 nousivat venäläiset joukot maihin Uudenmaan rannikolla ryöstäen ja hävittäen Porvoon ja sen ympäristön.

Tämä oli alkusoitto siihen, mitä tuleman piti. Kaarle hävitti turhissa taisteluissa Itä-Puolan ja Länsi-Venäjän erämaissa urhean armeijansa, joutuen Pultavan kentillä v. 1709 lopullisesti tappiolle. Seuraavana vuonna kukistuivat Itämeren maakuntain viimeisetkin linnoitukset, vielä Viipurikin, Suomen ikivanha tuki ja turva idän myrskyjä vastaan. Turkin sota aiheutti parin vuoden lykkäyksen, joten vasta v. 1713 alkoi hyökkäys Suomeen täydellä todella. Talvikuukausina 1713—1714 valloitettiin koko maa, sanoin kuvaamaton kurjuuden aika oli alkanut.

Jo aikaisemmin oli Pietari rakennuttanut Venäjän ensimmäisen laivaston. Tähän asti oli sen ainoana merenrannikkona ollut Pohjoisen Jäämeren lahden Viananmeren rannat, sillä ruotsalaiset alueet olivat sen Itämerestä eristäneet, turkkilaiset Mustasta merestä. Inkerin, Viron- ja Liivinmaan valloituksen kautta oli se saanut rannikon, joka ainakin suurimman osan vuotta oli jäistä vapaa. Uusissa Itämeren satamissa siis Pietari rakennutti laivastonsa, eikä yksistään purjelaivoja, jollaisia silloiset sotalaivatkin enimmäkseen olivat. Täysin tuntien Itämeren rannikkojen erikoisluonteesta varustettiin myöskin soutu-aluksia erityisesti saaristoa varten, jossa isommat purjealukset olivat sopimattomia. Tässä tsaarin saaristolaivastossa oli kussakin „kaleeriksi” kutsutussa aluksessa muutamia kymmeniä airoparia ynnä kaksi tai kolme lyhyttä mastoa, joihin voitiin vetää pitkään puomiin kiinnitetty kolmikulmainen purje. Miehistö, sotamiehiä, merimiehiä ja soutajia, aina pariinsataan asti riippuen aluksen suuruudesta. Aseistus verrattain niukka, tykkiä kokassa ja perässä.

Joskin Ruotsi Pultavan taistelun jälkeen uudelleen oli saanut Puolan-Saksin ja Tanskan-Norjan vihollisikseen, vieläpä näiden lisäksi silloin vielä verrattain vähäpätöisen Preussin ja Hannoverin edellisten liittolaisina, oli sen laivasto avoimella merellä vielä liian voimakas Venäjän uusiin ja harjaantumattomiin merivoimiin verrattuna. Tämän vuoksi Pietari aikoi kesällä 1714 salaa kuljettaa kaleerilaivastonsa Etelä-Suomen saariston kautta länteen päin ja sitten jonakin tyvenenä päivänä, jolloin suuret purjelaivat olivat avuttomia, edelleen Ahvenanmeren yli Ruotsin puolelle, voidakseen tällä ryöstöhyökkäyksellä pakoittaa vastustajansa rauhanneuvotteluihin.

Kokonaista 120 venäläistä kaleeria vähintään 20,000 miehen miehistöineen pyrki kesäkuussa 1714 länttä kohti tsaari Pietarin omalla johdolla. Niin kauvan kuin tämä laivasto pysyttäytyi saariston suojassa, eivät ruotsalaiset, joiden soutu-alusten lukumäärä oli jotenkin vähäinen, sille mitään mahtaneet. Vasta Hangon luona, jossa saaristosta kauvas etelään ulottuva Hankoniemi pakoitti piiloittelevat kaleerit linjalaivojen tulen pyyhkäisevälle avoimelle ulapalle, oli matkan ehkäiseminen ajateltavissa. Toinen sellainen paikka oli Ahvenan meri.

Hangon edustalla oli vihollisten tuloa odottamassa ruotsalainen linjalaivasto, päällikkönään amiraali Watrang. Tarkoin tunsin hän asemansa tärkeyden ja parastansa aikoi hän panna. Niinkauvan kuin ilmasuhteet sallivat

ruotsalaisten vapaasti liikkua, pysyttäytyivät venäläiset Tvärminnessä uskaltamatta näyttäytyä Hangon ulapalla. Mutta kekseliäänä miehenä yritti tsaari toisin keinoin sivuuttaa vihollisensa ja päästä ryöstömatkaansa jatkaamaan. Dragettiin, jossa Hangon niemi on matalin, rakennutti hän rannasta rantaan liukumaradan, jota myöten kaleerit oli määrä laahata ohi Watrangin laivaston. Mutta jo ensimmäinen alus luhistui asemiltaan ja koko homma raukesi.

Tällä välin oli kumminkin Watrang saanut vihiä ryssäin touhusta. Heti lähetti hän laivastonsa pienet alukset saaristoon niemimaan pohjoispuolelle lämpimänsylin vastaanottamaan ryssien yksitellen kannaksen poikki liukuvia aluksia. Mutta kuten sanottu olivat nämä jo hommansa heittäneet.

Watrangin aavistamatta turmioon lähettämään laivasto-osastoon kuului yksi n. k. tykkiproomu, viisi kaleeria ja kaksi isompaa saaristovenettä. Tykkiproomu, „Elefanti”-niminen, oli oikeastaan purjealus, jota hädin tullen soutamallakin voi hiljalleen työntää eteenpäin; se oli kyllä lyhempi, kuin tavalliset kaleerit, mutta samalla tuntuvasti leveämpi ja korkeampi; ruotsalaiset kaleerit taas samanmuotoisia, kuin ryssien. Saaristoveneitä käytettiin yksinomaan tiedustelutarkoituksiin, taistelussa olivat ne arvottomia.

Ainoastaan 940 miestä oli tämän pikkulaivaston miesmäärä kaikkiaan. Päällikön, turkulaisen Nils Ehrensköld'in nimi on Suomen ja Ruotsin yhteisen sotahistorian kuuluisimpia.

Ehrensköld vei aluksensa saariryhmien keskeen Hangon niemekkeen pohjoispuolella laskeutuen ankkuriin Bengtsorin selän matalikolle valmiina reippaasti täyttämään Watrangin antaman käskyn. Hän ei tietänyt, että salimuksen määräyksestä hän oli saava toisen, suuremman, vaikeammin täytettävän, mutta sitä loistavamman. —

Loppukuussa sattui muutamia kauniita ja tyvenä päiviä. Heikko maatuuli jätti merenpinnan kauvempana ulapalla peilikirkkaaksi. Watrang pelkäsi ryssien laajassa kaaressa kiertävän hänen laivastonsa, minkä vuoksi hän laivastoveneiden avulla hinautti linjalaivat etäämmälle rannikosta siten voidakseen tykkiensä avulla vallita merta mahdollisimman laajalla alueella. Yöllä heikkeni tuuli kokonaan, rantoja myöten oli merenpinta täysin tyven. Tätä tilaisuutta käyttivät venäläiset hyväkseen. Tvärminnen soukista salmista he perätysten pitkässä rivissä sousivat rannikon matalia vesiä Watrangin voimatta tälle mitään. Turhaan jyrjivät hänen tykkiensä — välimatka oli liian suuri — vaaleahko ruudinsavu vaan leijaili ilman tyvenessä ja kaiku monistutti tykkien äänen kulettaen sitä kauas pitkin Itämeren peilipintaa. Turhaan ponnistivat laivaveneiden miehet voimiaan hinatakseen linjalaivat takaisin tykin kantamalle. Läheniväthän ne, mutta vaan hitaasti. Ryssien kaleerit ehtivät pyöritämään Hangon niemen — yhtä lukuunottamatta joka karilleajautuneena tuhottiin ja jonka miehistö vangittiin.

Ehrensköldin pienen laivaston kohtalo oli täten selvä. Paluutie oli katkaistu, peräytyminen mahdoton. Ryssät sousivat Hankoniemen pohjoispuoliseen saaristoon ja valmistautuivat hyökkäykseen. Tapansa mukaan he kuitenkin ensin kehoittivat meikäläisiä heittämään aseensa luvaten hengen ja vapauden, mutta katkera kokemus oli opettanut suomalaiset ja ruotsalaiset

epäilemään tällaisten lupausten pätevyyttä. Useasti, melkeinpä aina saivat aseensa heittäneet vankeudella, rääkkäyksellä, Venäjän ja Siperian kolkoimpiin seutuihin viemisellä maksaa luottamuksensa ryssien kaunniisiin lupauksiin. Siispä Ehrensköldkin piti ase kädessä kunnialla isänmaan puolesta kaatumista jalompana, kuin tundra- ja kurjuuteen nääntymistä. Johtajan sanat elähyttivät päällystystä, näiden taas miehistöä: valmiina olttiin taistelemaan, valmiina kaatumaankin kunnan sotureina.

Ja harvoinpa on kuitenkin rehellinen antautuminen ollut oikeutetumpi, kuin tällöin Bengtsorin selällä kesäkuun 17:nä v. 1714. Ehrensköldillä oli — kolmea saaristovenettä lukuunottamatta — 6 alusta vihollisen 120 vastaan. Hänen 940 miestänsä vastaan oli vihollisella yli 20,000, s. o. enemmän kuin kaksikymmentä yhden miekkosen varalle.

Laivastonsa oli Ehrensköld ankkuroinnut mannermaarannan läheisyyteen; edessä kaksi korkeampaa saarta, näiden välissä matala salmi. Vihollinen ei siten päässyt hyökkäämään takaapäin. Keskessä oli Elefantti, kaksi kaleeria toisella, kolme toisella puolellaan.

Venäläisen laivaston ensimmäinen osasto, 35 kaleeria, ryhtyi hyökkäykseen, vinosti aivot vettä pieksivät, korkealle kohosi kaleerien kosta hyökyaallot, tykit jyrisivät, tiheänä huntuna laskeutui lahden pinnalle synkkä savu. Kirkuvan sotaulvonnan lomasta kuului soutajien tahdikas huuto — mutta eipä vastannut meikäläinen. Vasta kun vihollinen oli päässyt muutaman kymmenen metrin päähän, pamahtivat Ehrensköldin tykit tuhoa ja turmiota tuottaen hyökkäävissä aluksissa. Etenkin oli korkeampirakenteisen Elefantin tuli voimakas. Seurasi murtuvien lankkujen räiske sekaantuen kaatuneiden kuolonkoriaan ja haavoittunaiden valitukseen. Vihollisen ensimmäinen hyökkäys oli mennyt myt-tyyn.

Mutta kahta kauheampana seurasi toinen. Pääjoukko, 80 kaleeria, soudettiin esiin. Pietari-tsaari raivosi. Nujerrettava oli tuo harvalukuinen, joskin urhea ja vakavatuumainen vastustaja. Suletussa rytäkässä työnty esiin ryssien runsaslukuinen ryhmä kohti Ehrensköldin heikkoja voimia. Aivot taittuivat, kaleerit runeltuivat toisiaan vastaan työntyessään, miehistöstä osa vahingoittui, osa syöksyi mereen. Koko venäläisessä meritaisteluihin totuttamattomassa joukossa syntyi sanomaton hämmennys.

Mutta yli kaiken metelin rätsi kiväärituli ja jyrisivät Elefantin tykit, vielä sittenkin, kun kaleerien tuli jo oli tauonnut. Vihollisten sankassa sarjassa ei yksikään laukaus jäänyt tuhottomaksi. Hallitsijansa nähden taistelivat venäläiset raivoisalla urhoollisuudella, joskin epäjärjestyksessä. Miesjoukko juoksi kaleerista kaleeriin, jalkoihin tallatuista tai alusten väliin ruhjoutuneista huolimatta, se syöksyi Ehrensköldin pienempiin aluksiin, vallaten ne tuimassa käsikahakassa, niin tiheissä parvissa, että pari alusta kallistui ja painui pohjaan miehiin päivineen, niin ystävätkin kuin viholliset.

Jäännökset ruotsalaisten kaleerien miehistöstä pelastautuivat Elefanttiin, jonka korkeat laidat vielä olivat omiansa pitämään ylt' ympäri raivoavia vihollisvoimia etäällä. Yhä vieläkin jyrisivät sen turmiota tuottavat tykit. Harvinaisen tuima oli taistelu tämän laivan valtaukselta. Kuin aallot kalliota vastaan, ryntäsivät ryssien monituhattalukuisat laumat järeällä olevan parinsadan veren peittämän, ruudin mustaaman urhon

kimppuun, jotka laivan kannella vielä puoliansa pitivät ja verisin päin työnsivät takaisin jokaisen, joka laitosten yli pyrki laivaan kiipeämään. Haavoittuneena, veren ja noen tahraamana, repeleisena Ehrensköld jalosti johti tätä ihmeellistä taistelua.

Lopulta ryssät kirveillä rikkoivat laivan kyljet ja sitä tietä tunkeutuivat alukseen. Vielä sittenkin puolustautuivat ruotsalaiset ja suomalaiset tuimasti otellen, mutta lopuksi heidänkin voimansa murtui ja hurja taistelu päättyi. Joukon 940 miehestä oli 700 kaatunut, hukkunut tai kuolettavasti haavoittunut, loputkin miltei jokainen haavoittunut. Kaleerien päälliköistä oli neljä surmansa saanut ja viideskin haavojen peittämä. Jällejäjääneiden joukossa oli myöskin Ehrensköld. Lopputaistelussa oli hän saanut kuulan päähänsä ja suistui tiedottomana yli laidan. Onneksi jäi hän pää alaspäin jaloistaan riippumaan poikki ammuttujen mastojen köysiin, mistä ryssät hänet löysivät. Tsaarin käskystä hoidettiin häntä huolellisesti ja hän jäi kuin jäikin henkiin.

Venäläisten kaleereissa virui 1,500 haavoittunutta — kokonaista 3,000 oli kaatunut, hukkunut tai muuten menehtynyt. Sitäpaitsi oli suurin osa aluksista vahingoittunut, monet pahoin. Ryöstöretkeä Ruotsin puolelle ei käynyt ajatteleminenkaan, sillä laivasto oli pitempään vainoretkeen kelpaamattomassa kunnossa. Oli käännettävä omia satamia kohti — paikattavaksi.

Siten Ehrensköld ja hänen miehensä urhealla uhrautuvaisuudellaan ja aavistamattaan olivat pelastaneet Varsinais-Suomen, Ahvenanmaan ja Tukholman saaristot hävitykseltä. Venäjän laivasto oli kyllä saavuttanut ensimmäisen merivoittonsa, mutta ruotsalaiset ja suomalaiset sankarit eivät turhaan olleet kaatuneet. Riilahden selän — siten venäläiset sitä väärin kyllä kutsuvat — taistelun vuosipäivänä viettää venäläinen laivasto vieläkin muistojuhlaa vuosittain taistelupaikan läheisyydessä. Myöskin on joku Venäjän laivaston vahvimista aluksista ollut voiton muistoksi „Gangut” (Hangö-udd, Hankoniemi) niminen. Viimeistä edellinen Gangut upposi 1890-luvun loppupuolella Viipurin läheistöllä, nykyinen taas on Venäjän Itämeri-laivaston uusin ja vahvin dreadnought.

Mutta Venäjän laivaston ensimmäinen merivoitto oli samalla ruotsalaisen laivaston kunniaikkain taistelu. Ehrensköldin tappiota Bengtsorin selällä voidaan syystä verrata kreikkalaisten Thermopyleen taisteluun: kummassakin idän ylivoima saavutti voiton sankarillisista vastustajistaan, mutta kummassakin oli voitto jalomassa merkityksessä niiden, jotka kävivät kuolemaan velvollisuuden tunnon, uskollisuuden ja kunnian puolesta.

Ruotsin ja Suomen yhteisen sotahistorian lehdillä tuskin on yhtään loistavampaa urotyötä mainittavana, kuin suomalaisen Nils Ehrensköldin ja hänen sankarijoukkonsa.

„Skiftet.”

Turun—Maarianhaminan linjalla kulkeva pieni matkustajahöyrylaiva „Skiftet” upposi v.k. 14:nä miinäräjähdysten johdosta. Kerrotaan noin 60 matkustajan ja koko laivaväestön yhtä lukuunottamatta tässä menettäneen hengensä. Luonnollisesti ei Suomen sanomalehdistö saanut asiasta mitään virkkaa, vasta kuolinilmoitusten monilukuisuudesta suuri yleisö sai vahvistuksen kiertäville huhuille.

Nykyhetken Venäjä.

Eräs kotimaahansa palannut ruotsalainen liike-mies kertoo näkemiään Pietarissa ja Moskovassa ruotsalaiselle lehdelle „Nya Dagligt Allehanda.”

Kahden kuukauden ajan olen juuri oleskellut Venäjällä, jossa ennen olen usein käynyt, viimeksi helmijä maaliskuussa tänä vuonna. Erotus on todella tuntuva. Vielä silloin oli käytännössä hopea- ja kuparirahaa — nyt ei missään. Ainoastaan eriarvoisia seteleitä 10 kopeekan arvoon asti, muodoltaan ja kooltaan postimerkkien kaltaisia. Silloin sai vielä ruokaa niin kallista kuin se olikin, nyt ei ole sokeria, ei kermää; leipää ja voita niukasti ja sittekin suurien vaivojen kautta saatuna, Myymälöitä, joissa näitä oli kauppan, piiritti kaikesta aamusta alkaen nälkäiset ihmisjoukot ja tyhjentyivät ne tuossa tuokiassa, joten useimmat tyhjin käsin saivat poistua. Lihaa oli saatavana ainoastaan sellaisilla hinnoilla, että vain kaikkein rikkaimmat kykenivät sitä ostamaan. Neljänä viikon päivistä se oli sitäpaitsi kiellettyä herkkua. Aamiainen, johon kuului ylen vetinen soppa ja pienen pienoinen lihapala maksoi paremmassa ravintolassa 5 ruplaa — samallaisen annoksen sai ennen sotaa 70—80 kopeekalla. Kalaa näki enää vaan unissaan ja jos joskus satumaiseen hintaan onnistui annoksen saamaan, oli se tavallisesti nautittavaksi kelpaamaton. Automobiili-ajelusta Suomen asemalta Newskille sain suorittaa 15 ruplaa — ennen sotaa, jolloin taksameetterit vielä olivat käytännössä, pääsi 2 ruplalla — saipa nyt vielä onneaan kiittää, jos ajopeliä ensinkään sai. Hotellihuone, yksinkertainen vieläpä kurja tavallisuuksiin nähden maksoi 11 ruplaa vuorokaudessa. Kaikki muu sen mukaan.

Kaduilla vilisi laumottain kerjäläisiä, enimmäkseen sotilasinvalidiideja. Nämä miespoloiset saavat, kuten varmalta taholta sain kuulla, kuukausittain avustuksena 3 — sanoo kolme ruplaa. Ei voi käsittää, millä neuvoin raukat voivat hengissä pysyä. Siviilihenkilöt olivat kauhean nälkäisiä, repalaisia, nälän näännyttämiä, vaivaisesti laahustaen katuja pitkin. Sotamiehiä, rintamaan lähetettäviä löytyi runsaasti. Mutta minkälaisia! Nuorenpuoleista miestä tuskin näki joukossa. Ja missä vaatetuksessa! Olen yhä vieläkin tuntevinani heistä leviävää lian ja puutteen tuoksua. Helposti saattoi mielessään kuvitella, millaisin mielin he sotaan lähtivät — kaatua ne voivat, tuskinpa muuta. Toreilla ja kaduilla nähtävistä sotilaallisista harjoituksista päättaen ovat joukot ylen harjaantumattomia, jopa haluttomia.

Samallaiset mielipiteet sotaan nähden ovat vallalla kaikissa yhteiskuntaluokissa. Aikoinaan Saksassa kaikkunut huuto „Gott strafe England“ on vasta täällä saavuttanut täyden kantavuutensa. Muuan olosuhteisiin

perehtynyt ystäväni kertoi Englannin ottaneen pantiksi kaiken, jolla jotakin arvoa on, rautatiet, kaivokset, metsät, kaikki, kaikki. Ja Englanti pakottaa tämän rutiväsyneen maan jatkamaan sotaa.

Liike-elämä on miltei uuvuksissa. Ainoastaan mukana kuljetettuja tavaroita voidaan myydä — tavaroiden kuljetus on miltei kokonaan loppunut, sillä liikeneuvot tarvitaan sotilaallisiin tarkoituksiin. Muistelllessani näitä Venäjällä viettämäni paria kuukautta tuntuu minusta käsittämättömältä, mitenkä yhteinen kansa ensinkään saattaa tulla toimeen ja mitenkä koko valtakunta pysyy koossa. Vaikkakin itse henkilökohtaisesti olin siinä onnellisessa asemassa, ettei minun ollut pakko joka lanttia laskea ruokaa etsiessäni, sain kuitenkin palkakseni sairauden, jonka eräs suomalainen lääkäri sanoi johtuvan — heikosta ravinnosta.

Mahdotonta on enää tuntea Pietaria ja Moskovaa samoiksi kaupungeiksi kuin ne ennen sotaa olivat. — Sanat eivät enää riitä tulkitsemaan kaikkea kurjuutta. Ja kumminkin olkoon sanottuna, että tämä kurjuus ja hätä on paljon suurempi, kuin kukaan edes osaa aavistaa.

— **Laivarahtien** kohoaminen on sodan aikana suhteellisesti osoittanut suurempaa nousua, kuin mikään muu tällä kaiken kallistumisen aikakaudella. On ehkä huvittavaa kuulla muutamia esimerkkiä tältä taholta.

Vuoden 1915 tilinpäätökset Etelä-Ruotsin laivavarustusyhtiössä osoittivat tuloja vaan noin 300 miljoonaa kruunua enemmän, kuin edellisenä vuotena!

Väitetään, että kolme onnistunutta matkaa Tukholmasta tai Geflestä Raumalle tuottavat koko laivan hinnan, niin kallis kuin se nykyaikana onkin.

Suomen Höyrylaiva-Osakeyhtiön osakkeet, joita ennen sotaa summamutikassa myytiin 7 á 800 markalla kappale maksavat viimeisten tännesaapuneiden pörssitietojen mukaan nykyisin noin 4,400 Smk. Sängen kuvaava on myöskin seuraava juttu. Useita vuosia sitte upposi erääseen neekeritasavalta Liberian jokeen rautainen parkkilaiva „Manga Reva“. Sinne olisi saanut jäädäkin, ellei sota olisi raatoa henkiin herättänyt. Muuan kekseliäs amerikalainen osti näet hylyn 1000 punnan hinnalla nostatti sen, paikkautti hieman ja lähetti manganmalmi-lastissa Euroopan. Matka onnistui ja omistaja sai 800 puntaa (rauhanajan kurssin mukaan yli 200,000 S.markkaa) yli sen määrän, mitä hän kaikkiaan oli koko yritykseen pannut. Amerikalaisessa laivaveistämössä antoi hän nopeasti, joskaan ei perusteellisesti, asettaa laivan parempaan kuntoon ja myi sen 30,000 punnasta. Jos tätä päätä menee, voidaan alus jonkun kuukauden kuluttua jälleen myydä — kaksinkertaisesta hinnasta.